

לקוטי תורה • פרשת מסעי • מאמר 10

איתא במדרש תהלים ע"פ אחת שאלתי מאת ה'...

נאמר במדרש תהלים על "אחת שאלתי"

למעלה, יראה ואהבה הן אחת, ולכן הי' מבקש רק את היראה העליונה, והאהבה העליונה באה אליה מאליה; מכאן למד דוד לבקש רק "אחת". למטה, במקום שבו יראה ואהבה כמעט מנוגדות זו לזו, על האדם תחילה לרכך את הלב באמצעות שפלות, שהיא היראה התחתונה, כדי שהאהבה המוסתרת בכל נשמה תוכל לצמוח.

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק

LikuteiTorah.com

הפרשה החסידית

/likuteitorah.com/he/likutei-torah/masei/10

הנקודה

למעלה, יראה ואהבה הן אחת, ולכן ה' מבקש רק את היראה העליונה, והאהבה העליונה באה אליה מאליה; מכאן למד דוד לבקש רק "אחת". למטה, במקום שבו יראה ואהבה כמעט מנוגדות זו לזו, על האדם תחילה לרכך את הלב באמצעות שפלות, שהיא היראה התחתונה, כדי שהאהבה המוסתרת בכל נשמה תוכל לצמוח.

כל קטע: לשון המאמר, אחר כך התרגום, ואחר כך ביאור קצר תחת קו זהב. המספרים הקטנים בלשון המאמר מפנים להערות שבסוף.

המאמר בקצרה

המדרש מספר שה' שאל את דוד מדוע אמר "אחת שאלתי" ואחר כך מנה כמה בקשות, ודוד השיב שלמד זאת מה'; המבקש מישראל רק "ליראה" ואחר כך מוסיף מצוות רבות. המגיד הסביר ששאר בקשותיו של דוד מסתעפות מן האחת ובאות מאליהן. אדמו"ר הזקן שואל מדוע, אם כן, נזקק דוד לדוגמה מה', ומשיב באמצעות אותיות שם הוי': יראה, אהבה, תורה ומצוות. ככל שהבחינה גבוהה יותר, כך אחדותה גדולה יותר. היראה העליונה, שהיא תכלית כל המצוות, עומדת למעלה מהתורה; וכשאדם מגיע אליה, האהבה העליונה, "אהבה בתענוגים", באה מאליה, שכן למעלה השתיים אינן נפרדות לעולם. למטה, בעולם הפירוד, יראה ואהבה כמעט מנוגדות זו לזו, והבינונים צריכים תחילה להגיע לאהבה תחתונה, לצימאון הנשמה לה'. לשם כך נדרשת "חרישה": ריכוך הלב באמצעות התגברות על תאוות העולם הזה והשפלת עצמו, שהיא היראה התחתונה. לבסוף, "בית הוי'" של דוד הוא אותיות התורה, ו"נועם" שלה הוא האור שבחן; אצל צדיקים גדולים השתיים הן אחת.

מבנה

1	בקשתו האחת של דוד	11-2
	המדרש: ה' שואל את דוד מדוע "אחת" הפכה לכמה בקשות, ודוד משיב שלמד זאת מ"ליראה" שבדברי ה' עצמו. המגיד מסביר ששאר הבקשות מסתעפות מן האחת ובאות עמה.	
2	יראה עליונה ואהבה עליונה	31
	אותיות הוי' מקבילות ליראה, אהבה, תורה ומצוות. היראה העליונה, שהיא תכלית המצוות, מביאה מאליה את האהבה העליונה, שכן למעלה הן אחת; למטה הן כמעט מנוגדות זו לזו, והבינונים צריכים תחילה להגיע לאהבה תחתונה, ל"עבודת האהבה" הדומה לחרישה.	
3	חרישת הלב	41
	האהבה המוסתרת בכל לב היא ניצוץ עליון הטמון בקליפות. התגברות על תאוות העולם הזה והשפלת הלב, היראה התחתונה, מרככות אותו כדי שהאהבה תוכל לצמוח.	
4	הבית ונעימותו	51-6
	"בית הוי'" של דוד הוא אותיות התורה, הכלים, ו"נועם" שלה הוא האור שבתוכן; אצל צדיקים גדולים, כגון רבי יהודה בן רבי אילעאי, הן אחת. ספר במדבר מסתיים.	

יראה עליונה (יראת הרוממות) יראה עליונה / יראת הרוממות
יראה מפני רוממותו של ה', עד כדי ביטול במציאותו ממש; תכלית כל
המצוות, שלא כל אדם משיג.

יראה תחתונה יראה התחתונה
שפלות ולב נשבר הבאים מהנמכת עצמו; השלב הראשון, הקודם לאהבה.

אהבה רבה, אהבה בתענוגים אהבה רבה / אהבה בתענוגים
האהבה העליונה, כמיהתה העזה של הנשמה לשורשה. אי אפשר ליצור
אותה בכוח אנושי; היא באה מלמעלה למי שהגיע ליראה העליונה.

האהבה המוסתרת האהבה המסתרת
האהבה להי המוסתרת בכל לב, ניצוץ עליון הטמון בקליפות, הצומח
כשהלב מתרכך.

בינונים בינונים
מי שצריכים להתחיל מלמטה: תחילה אהבה תחתונה, "צמאה נפשי לך",
שהיראה התחתונה מכינה את הדרך אליה.

אותיות ואורות אותיות / אורות
אותיות התורה הן כליה, ה"בתים" שלה, והנועם שבה הוא האור שבתוכן;
למעלה, ואצל צדיקים גדולים, השתיים הן אחת.

בקשתו האחת של דוד

1 איתא במדרש תהלים ¹ ע"פ אחת שאלתי מאת ה' וגו' והובא בילקוט ² אמר הקב"ה לדוד בתחלה אתה אומר אחת שאלתי ³ שבתי ⁴ בבית ה' ואח"כ אתה שואל כמה שאלות ולחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו ⁵ וגו'

נאמר במדרש תהלים על הפסוק "אחת שאלתי מאת ה' וכו', והובא בילקוט: אמר הקדוש ברוך הוא לדוד: "בתחילה אתה אומר: 'אחת שאלתי, שבתי בבית ה', ואחר כך אתה מבקש כמה בקשות: 'ולחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו וכו'".

המאמר פותח במדרש על תהלים כ"ז, ד': דוד אומר שביקש מה' "דבר אחד", ובהמשך מונה כמה בקשות — לשבת בבית ה', לחזות בנועמו ולבקר בהיכלו. ה' מצביע לפני דוד על הסתירה לכאורה.

והשיבו דוד ממך למדתי בתחלה לא באת עלי ⁶ אלא באחת שנאמר ועתה ישראל מה ⁷ ה' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה ואח"כ פתחת עלינו במצות הרבה שנאמר ללכת בכל דרכיו ⁸ ולדבקה בו וגו'. ^{9,10} ודוד השיב לו: "ממך למדתי. בתחילה לא ביקשת ממני אלא דבר אחד, כמו שנאמר: 'ועתה ישראל מה ה' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה'; ואחר כך פתחת בפנינו מצוות רבות, כמו שנאמר: 'ללכת בכל דרכיו ולדבקה בו' וכו'".

דוד משיב שלמד זאת מה' עצמו: בדברים י', י"ב ה' מבקש תחילה מישראל דבר אחד בלבד — ליראה — ואחר כך מוסיף מצוות רבות. לכאורה, התשובה רק מראה שאותו דפוס מופיע גם בדברי ה', ואינה מסבירה אותו; המאמר בא לבאר זאת.

2 ואמר הרב המגיד ¹¹ ז"ל [זכרונו לברכה / זכרונו לברכה] נ"ע [נשמתו עדן] הטעם שבאמת שאל רק דבר אחד לבד והדברים הנוספים מסתעפים מזה

והרב המגיד, זכרונו לברכה, שנשמתו עדן, אמר שהטעם הוא שבאמת ביקש דבר אחד בלבד, והדברים הנוספים מסתעפים ממנו.

המגיד ממזריטש, רבו של אדמו"ר הזקן, מסביר שדוד ביקש באמת דבר אחד בלבד. הבקשות הנוספות אינן תוספות, אלא מסתעפות מאותו דבר אחד.

הדבר שמוכרחים להיות ממילא בהיות הדבר הזה מפני שהכל אחד ולא הוצרך לבקש רק דבר אחד וממילא באים עם זה שאר הדברים.

דבר זה מוכרח לבוא מאליו כאשר הוא קיים, מפני שהכול אחד; ולא היה עליו לבקש יותר מדבר אחד, ושאר הדברים באים עמו מאליהם.

משעה שאותו דבר אחד קיים, השאר מוכרחים לבוא מאליהם, משום שבעומק הכול אחד. לכן דוד היה צריך לבקש דבר אחד בלבד, והשאר בא עמו.

קטע 2 • 31

יראה עליונה ואהבה עליונה

3 וצריך ביאור לדבריו שלזה לא היה צריך דוד ללמוד מה' שהרי באמת לא שאל רק שאלה אחת.

דבריו טעונים הסבר: [אם כן], דוד לא היה צריך ללמוד זאת מה', שהרי למעשה ביקש בקשה אחת בלבד.

אדמו"ר הזקן מקשה על תשובת המגיד: אם דוד אכן ביקש דבר אחד בלבד, לא היה לו מה ללמוד מדוגמתו של הקב"ה, ותשובתו "ממך למדת" מיותרת.

אך הענין הוא ידוע יי יראה¹² ה' אהבה ו' תורה ה' מצות והיותר למעלה יותר ענין אחדות והיראה עליונה הוא למעלה מן התורה כמ"ש

אך העניין הוא כך: ידוע שהאות יו"ד היא יראה, הה"א היא אהבה, הווי"ו היא תורה והה"א [האחרונה] היא מצוות; וככל שהמדרגה גבוהה יותר, כך היא מאוחדת יותר. והיראה העליונה היא למעלה מן התורה, כמו שכתוב:

התשובה מתחילה מתורה ידועה, שלפיה ארבע אותיות שם הוי"ו מקבילות לארבעה מרכיבים בעבודת ה': יו"ד ליראה, ה"א ראשונה לאהבה, וי"ו לתורה וה"א אחרונה למצוות. ככל שהמדרגה גבוהה יותר, היא מאוחדת יותר, והיראה העליונה, הווי"ו, עומדת אפילו למעלה מן התורה.

ויצונו ה' לעשות את כל החקים¹³ האלה ליראה את ה' אלקינו, הרי כל שמירת המצוות אינם רק להגיע למדרגת היראה ההיא והוא יראת הרוממות

"ויצונו ה' לעשות את כל החוקים האלה ליראה את ה' אלקינו". הרי שכל קיום המצוות נועד רק להגיע למדרגת היראה הזאת, שהיא יראת הרוממות;

הפסוק אומר שה' ציווה "את כל החוקים האלה" כדי "ליראה את ה' אלקינו", ולכן המצוות הן האמצעי והיראה הזאת היא התכלית. היא נקראת "יראת הרוממות", יראה לנוכח גדולתו של הקב"ה.

ולא כל אדם זוכה לזה היראה ואהבה^{14, 15} העליונה שלמעלה מיראה זו היא אהבה רבה אשר אינה באה מעבודת האדם ויגיעתו כ"א השפעה עליונה כאשר יגיע האדם אל היראה עליונה ממילא תבוא עליו האהבה הזאת המופלגת

ולא כל אדם זוכה ליראה הזאת. והאהבה העליונה, שלמעלה מיראה זו, היא אהבה רבה, שאינה באה מעבודתו ומעמלו של האדם, אלא כהשפעה מלמעלה: כאשר האדם מגיע ליראה העליונה, האהבה הנשגבת הזאת באה אליו מאלוה,

מעטים זוכים ליראה העליונה הזאת. למעלה ממנה עומדת האהבה העליונה, אהבה רבה, שאין האדם יכול ליצור באמצעות מאמציו; היא מתנה מלמעלה, הבאה מאלוה למי שהגיע ליראה העליונה.

והיא כלות הנפש לשרשו והיא אהבה בתענוגים^{16,17} ולמעלה היראה והאהבה הנ"ל הם כולא חד תרין ריעין דלא מתפרשין¹⁸

והיא כלות הנפש אל שורשה, והיא אהבה בתענוגים. ולמעלה, היראה והאהבה הנזכרות הן דבר אחד, "תרין ריעין דלא מתפרשין" — שני רעים שאינם נפרדים לעולם,

אהבה זו היא כמיהת הנפש להתכלל בשורשה, והיא נקראת "אהבה בתענוגים" (שיר השירים ז, ז). בעולמות העליונים היראה והאהבה אינן נפרדות כלל, אלא הן תמיד יחד, כשני רעים שאינם נפרדים.

כי היותר למעלה הוא באחדות יותר משא"כ למטה הוא עולם הפירוד היראה והאהבה הם כמעט שני הפכים, היראה צריך שיגיע האדם מתחלה להשפיל א"ע [את עצמו] במדרגת השפלות עד מאד

כי ככל שהמדרגה גבוהה יותר, כך היא מאוחדת יותר; ואילו למטה, בעולם הפירוד, היראה והאהבה כמעט הפוכות זו מזו. כדי להגיע ליראה, על האדם להשפיל את עצמו תחילה מאוד, למדרגת שפלות עמוקה,

ככל שעולים, האחדות גוברת; למטה, בעולם הפירוד, היראה והאהבה כמעט מנוגדות זו לזו. היראה מתחילה בכך שהאדם משפיל את עצמו עד מאוד.

ומזה יבוא ליראה התחתונה, ואהבה שלמעלה ממנו הוא השמחה ישמח ישראל בעושיו¹⁹ וזאת האהבה היא למטה מיראה העליונה שע"י האהבה הזאת יוכל להגיע למעט מן היראה העליונה שהוא בטל במציאות כו'.

ומתוך כך יבוא ליראה התחתונה. והאהבה שלמעלה ממנה היא שמחה: "ישמח ישראל בעושיו". אהבה זו עדיין למטה מן היראה העליונה, אך באמצעותה אפשר להגיע למעט מן היראה העליונה, שהיא ביטול במציאות, וכו'.

השפלות מביאה ליראה התחתונה. למעלה ממנה נמצאת אהבה המתבטאת בשמחה, ככתוב: "ישמח ישראל בעושיו". אהבה זו עדיין נמוכה מן היראה העליונה, אך באמצעותה האדם יכול להגיע למידה מסוימת של יראה עליונה, שהיא ביטול במציאות.

וזהו מה ה' אלקיך שואל מעמך²⁰ כ"א ליראה העליונה הנ"ל וממילא בא אל האהבה העליונה הנ"ל

וזהו פירוש "מה ה' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה" — כלומר, ליראה העליונה הנזכרת; וממילא יבוא האדם לאהבה העליונה הנזכרת,

כך מתבאר הפסוק "מה ה' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה": ה' מבקש את היראה העליונה בלבד, וכשהאדם זוכה לה, האהבה העליונה באה מאליה. הבקשה האחת כוללת אפוא גם את השאר.

כי דרכו של איש לחזור²¹ אחר אשה כי כולא חד למעלה כמבואר בלק"א [בלקוטי אמרים].²² (ועמ"ש מזה בהערה לתיקון חצות).²³

שכן "דרכו של איש לחזור אחר אשה", מפני שלמעלה הכול אחד, כפי שמוסבר בלקוטי אמרים [התניא]. (וראו מה שנכתב על כך בהערה לתיקון חצות).

הגמרא אומרת שדרכו של איש לחזור אחר אשה; בפרק מ"ג בתניא מיישמים זאת על אהבה, המכונה "איש", שבאה מעצמה אל היראה, המכונה "אשה", מפני שלמעלה הן אחת. הטקסט מפנה את הקורא גם להערה לתיקון חצות, קינה הנאמרת בחצות הלילה על חורבן בית המקדש.

אבל הבינונים צריכים להגיע מתחלה לאהבה שלמטה מן היראה העליונה הנ"ל והיא צמאה לך נפשי²⁴ וגו'.

אבל הבינונים צריכים להגיע תחילה לאהבה שנמוכה מן היראה העליונה הנזכרת לעיל, והיא "צמאה לך נפשי" וגו'. הבינונים, בלשון התניא, שאינם צדיקים, אינם יכולים להתחיל מן היראה העליונה. תחילה עליהם להגיע לאהבה נמוכה יותר — צימאונה של הנפש לה', המתבטא במילים "צמאה לך נפשי".

ועליה רמז בזהר לית פולחנא כפולחנא דרחימותא²⁵ כי הוא כמ"ש לרפויא ארעא²⁶ פי עבודת הקרקע היא חרישתה שתתרכך להצמיח הזרעים שבתוכה. משא"כ אם היא קשה אין מצמחת מה שזורעין בה.

ועל אהבה זו רמז בזהר: "לית פולחנא כפולחנא דרחימותא" — אין עבודה כעבודת האהבה. הדבר דומה לנאמר "לרפויא ארעא", כלומר, עבודת האדמה היא חרישתה, כדי לרכך אותה ולאפשר לזרעים שבתוכה לנבוט; ואילו אם היא קשה, אין היא מצמיחה את מה שזורעים בה.

הזהר מונה את האהבה הזאת "עבודה" שאין למעלה ממנה, ואדמו"ר הזקן מפרש את המילה "עבודה" במשמעותה החקלאית: הגמרא מתארת חרישה כ"לרפויא ארעא" — ריכוך האדמה. אדמה קשה אינה יכולה להצמיח את מה שנזרע בה, ולכן יש לרכך אותה תחילה באמצעות חרישה.

קטע 3 • 41

חרישת הלב

4 וכן הענין בזאת האהבה המסותרת בלב כל אחד ואחד יעקב חבל נחלתו²⁷ ניצוץ עליון, אך שהיא מלוכשת מאד בעמקי הקליפות וצריך להעלותה לשרשה

כך גם באהבה המסותרת בלבו של כל אחד ואחד: "יעקב חבל נחלתו" — היא ניצוץ עליון, אך היא מלוכשת מאוד בעומק הקליפות, ויש להעלותה לשרשה;

כך גם באהבה המסותרת בלבו של כל יהודי: כל נשמה היא "חבל נחלתו", ניצוץ מלמעלה. אך האהבה הזאת טמונה עמוק בתוך הקליפות, המסתירות את הקדושה, ויש להעלותה בחזרה למקורה.

וצריך להיות רך בתחלה פי' כמו חרישה שמרכיין ארעא כדי שתצמיח הזרעים, פי' להתגבר על חפציו ותשוקתו בענייני עוה"ז וכל תאוותיו ולעמוד על נפשו שלא לפנות לבכו אליהם ולשכור לבכו בשביל חפצו לדבקה בה' אלקים,

ועליו להיות רך בתחילה, כלומר, כמו בחרישה המרככת את האדמה כדי שהזרעים יצמחו. היינו, להתגבר על רצונותיו ועל כמיהתו לענייני העולם הזה ולכל תאוותיו, ולשמור על נפשו כדי שלא יפנה את לבו אליהם; ולשכור את לבו מתוך רצונו לדבוק בהוי" אלקים;

כשם שיש לחרוש את האדמה לפני שהזרעים יכולים לצמוח, כך על האדם להיות תחילה "רך". פירוש הדבר הוא להתגבר על רצונותיו ותשוקותיו לענייני העולם, להישמר שלא להפנות אליהם את לבו, ולשכור את לבו מתוך רצונו לדבוק בה'.

ומה שיחרוש גופו ביותר וישבר בענין זה כן מצמיח יותר האהבה המסותרת הנ"ל, ועבודה זו נקראת בחינת יראה התחתונה הקודמת לאהבה זו והוא השפלות והכנעת לבו כמ"ש רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] אין עומדין להתפלל אלא מתוך כובד ראש.²⁸

וככל שיחרוש את גופו יותר וישכור אותו בעניין זה, כך יצמיח יותר את האהבה המסותרת הנ"ל. עבודה זו נקראת בחינת יראה תחתונה, הקודמת לאהבה זו; היא השפלות והכנעת הלב, כפי שאמרו חז"ל: "אין עומדין להתפלל אלא מתוך כובד ראש".

ככל שהאדם "חורש" את גופו ומחליש כך את אחיזתו, כך האהבה המסותרת צומחת יותר. עבודת הכנה זו היא היראה התחתונה הקודמת לאהבה: שפלות והכנעת הלב, בדומה לכובד הראש שחכמים דורשים לפני התפילה.

קטע 4 • 51-6

הבית ונעימותו

5 ומן פסוק ועתה ישראל²⁹ למד דוד המלך ע"ה [עליו השלום] בבקשתו שבקש רק דבר אחד שבתי בבית³⁰ ה'

פי' אותיות התורה הם נקראים בתים כנודע והם הכלים

ומדברי הפסוק "ועתה ישראל" למד דוד המלך עליו השלום, בבקשתו שבה ביקש דבר אחד בלבד: "שבתי בבית הוי"'. כלומר, אותיות התורה נקראות "בתים", כידוע, והן הכלים;

נחזור למדרש: מן הפסוק "ועתה ישראל" למד דוד לבקש דבר אחד בלבד: "שבתי בבית הוי"'. ה"בתים" הם אותיות התורה, המשמשות כלים.

ולחזות בנועם ה' היא המתקה עמ"ש בביאור ע"פ באתי לגני³¹ והם האורות שבתוך הכלים ולמעלה הם כולם אחדות אחד משא"כ למטה הם נפרדים יש שלומד באותיות כו'.

ו"לחזות בנועם הוי"ו היא המתקה — ראו את הכתוב בביאור על הפסוק "באתי לגני" — והם האורות שבתוך הכלים. ולמעלה כולם אחדות אחת, ואילו למטה הם נפרדים: יש מי שלומד [רק] את האותיות וכו'.

"לחזות בנועם הוי"ו פירושו להמתיק את התורה, כלומר האור שבתוך הכלים שהם אותיות התורה; בעניין ה"המתקה" מפנה הטקסט לביאור על הפסוק "באתי לגני". למעלה האותיות והאור הם אחד, אך למטה הם יכולים להיפרד, כך שאדם עשוי ללמוד את אותיות התורה בלי האור הפנימי שבהן.

וכן מצינו ברבי יהודה בר' אלעאי שהיו פניו צהובים מטוב לבו מרוב השמחה והאורה שבתורה שבע"פ [שבעל פה] מפני שהיו צדיקים מופלגים והיו להם הפנימיות והאותיות כולא חד וכו' וד"ל [ודי למבין]:³²

וכן מצינו ברבי יהודה בר' אלעאי, שפניו היו צהובות מרוב טוב לבו, כשל השמחה והאור שבתורה שבעל פה; שכן הם היו צדיקים מופלגים, והפנימיות והאותיות היו אצלם דבר אחד וכו'. וד"ל.

רבי יהודה בר' אלעאי מייצג את המדרגה העליונה: פניו האירו מרוב שמחה, מתוך השמחה והאור שבתורה שבעל פה. אצל צדיקים מופלגים כאלה היו האור הפנימי והאותיות אחד, ולכן האותיות הביאו עמן את האור.

6 סליק ספר במדבר

ספר במדבר נשלם.

שורת סיום: במאמר זה מסתיימים מאמרי לקוטי תורה על ספר במדבר.

בעבודה

לפני שמצפים לאהבת ה' הנשגבת, יש לרכך את הלב: להתגבר על המשיכה לרצונות ולתאוות העולם הזה, לא להפנות אליהם את הלב, ולגשת לתפילה מתוך שפלות וכובד ראש. ככל שהאדם "חורש" את עצמו בדרך זו, כך גדלה האהבה המוסתרת בנשמתו; ומי שמשיג את היראה העליונה ימצא שהאהבה העליונה באה אליו מאליה.

שאלות לשיחה

1. אם דוד אכן ביקש רק דבר אחד, מדוע היה עליו ללמוד זאת מדברי ה' לישראל?
2. מדוע יראה ואהבה הן אחת למעלה, אך כמעט מנוגדות זו לזו בעולם הפירוד?
3. מדוע אי אפשר ליצור את האהבה העליונה מתוך מאמץ, בעוד שאת האהבה התחתונה יש לטפח?
4. כיצד דימוי החרישה מסביר את מקומה של השפלות בגילוי האהבה המוסתרת?
5. מה פירוש הדבר שאצל צדיקים גדולים אותיות התורה והאור הפנימי שבה הן אחת?

הערות

פסקה 1

1 איתא במדרש תהלים

ההערה מפנה לכמה הגהות באור התורה על מסעי ולשני מקומות באור התורה על עקב, פרשת הפסוק "ועתה ישראל", שבהם נדונים דברים מקבילים.

הערת קה"ת

הגהות אחדות באוה"ת מסעי ע' איתטז. וראה ד"ה אחת שאלתי בסה"מ תקס"ג ח"ב ע' תשד ואילך. אוה"ת עקב ע' תקעז. שם ע' תקפג ואילך. יהל אור עה"פ. ד"ה אני לדודי תרכ"ט. ד"ה ועתה ישראל — תשל"ז (סה"מ מלוטס ח"ב).

2 והובא בילקוט

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

עז"פ רמז תשו.

3 אחת שאלתי

דוד אומר: "אחת שאלתי מאת הוי', אותה אבקש: שאשב בבית הוי' כל ימי חיי, לחזות בנועם הוי' ולבקר בהיכלו". המדרש שואל מדוע אחרי "אחת" באות כמה בקשות.

Psalms 27:4 תהילים כ"ז:ד'

אַחַת שְׁאַלְתִּי מֵאֲתֵי ה' אֹתָהּ אֲבַקֵּשׁ שְׁבִיתִי בְּבֵיתֵי ה' כָּל־יְמֵי חַיִּי לְחִזּוֹת בְּנוֹעָמֶיהָ וּלְבַקֵּר בְּהִיכְלוֹ:

One thing have I asked of the L-RD, that will I seek after: That I may dwell in the house of the L-RD all the days of my life, To behold the graciousness of the L-RD, and to visit ear-ly in His temple

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים כז, ד.

4 מדרש תהלים מביא את שאלתו של ה' לדוד ואת תשובתו של דוד: בתחילה ה' בא אליו בדרישה אחת בלבד — "ליראה" — ואחר כך פתח במצוות רבות, וידיו לעבד שיהא כרבו". חילופי דברים אלה הם נקודת המוצא של המאמר.

Midrash Tehillim 27:5 מדרש תהילים כ"ז:ה'

דבר אחר אחת שאלתי. אמר לו הקב"ה בתחלה אתה אומר אחת שאלתי שבתי בבית ה'. וחזרת ואמרת לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו. אמר לפניו רבונו של עולם לא יהא העבד שוה לרבו. בתחלה לא באת עלי באחת שנאמר (דברים י יב) ועתה ישראל מה ה' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה את ה' אלקיך. ואחר כך פתחת עלינו במצוות הרבה שנאמר (שם) ללכת בכל דרכיו ולאחבה אותו וגו'. הוי' דיו לעבד שיהא כרבו:

OYW (Public Domain)

5 בתחלה אתה אומר... ולבקר בהיכלו

שיחה של הרבי שההערה מצטטת על דברי ה' לדוד: "בתחילה אתה אומר... ולבקר בהיכלו".

הערת קה"ת

ראה לקו"ש ח"ט ע' 170.

6 לא באת עלי

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ביל"ש הגירסא: בתחלה אמרת. אבל במדרש תהלים באבער: לנו.

7 ועתה ישראל מה ה"א

משה אומר לישראל שה' מבקש מהם רק לירא אותו, ואותו פסוק ממשיך: "ללכת בכל דרכיו", לאהוב אותו ולעבוד אותו. דוד מצטט זאת כתקדים לבקשת "אחת" ולאחריה כמה בקשות.

Deuteronomy 10:12 דברים י"ב

וְעַתָּה יִשְׂרָאֵל מָה ה' אֱלֹהֶיךָ שְׁאֵל מֵעַמְּךָ כִּי אִם־לִירְאָה אֶת־ה' אֱלֹהֶיךָ לָלֶכֶת בְּכָל־דַּרְכָּיו וּלְאַהֲבָה אוֹתוֹ וּלְעֲבֹד אֶת־ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לֵבְכָךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ:

And now, Israel, what doth the L-RD thy G-d require of thee, but to fear the L-RD thy G-d, to walk in all His ways, and to love Him, and to serve the L-RD thy G-d with all thy heart ;and with all thy soul

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

דברים י, ב.

8 ללכת בכל דרכיו

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

שם.

9 והשיבו דוד... ולדבקה בו וגו'

המאמר של הרבי מקשה שלכאורה תשובת דוד, "ממך למדתי", אינה עונה על השאלה מדוע אמר "אחת שאלתי"; היא רק מראה שאותה שאלה מתעוררת גם לגבי הקדוש ברוך הוא, המבקש תחילה "כי אם ליראה" ואחר כך פותח במצוות רבות.

הערת קה"ת

בד"ה ועתה ישראל — תשל"ז הקשה "דלכאורה תשובת דוד ממך למדתי אינה מתרצת זה שאמר אחת שאלתי אלא שאומרת שהשאלה היא על הקב"ה שבתחלה אומר כי אם ליראה, ואח"כ פתח במצוות הרבה".

10 ילקוט שמעוני על תהלים (רמז 706) מביא את אותם חילופי דברים; בנוסח שלו דוד משיב: "בתחילה אמרת, 'ועתה ישראל'...".

Yalkut Shimoni on Nach 706:4 ילקוט שמעוני על נ"ך תש"ו:ד'

פסקה 2

11 ואמר הרב המגיד

ההערה מציינת שגם שם מובא ביאורו של המגיד, באור התורה על עקב, פרשת הפסוק "ועתה ישראל".

הערת קה"ת

מובא גם באוה"ת עקב ע' תקעה. ראה ד"ה אחת שאלתי — בסה"מ תערי"ב-ב ע' אקיד. ד"ה ועתה ישראל תשל"ז סעי' ג (בסה"מ מלוטס-ב ע' שכו).

12 יי יראה

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ע' זח"ג (קכב, ב) ברע"מ שם (קכג, ב). [כ].

13 ויצונו ה' לעשות את כל החקים

משה אומר שה' ציווה את כל החוקים "ליראה את הוי' אלקינו". אדמו"ר הזקן מפרש שהכוונה היא שקיום המצוות הוא אמצעי להגיע ליראה הנעלית יותר.

Deuteronomy 6:24 דברים ו:כ"ד

וַיְצַוֵּנוּ ה' לַעֲשׂוֹת אֶת־כָּל־הַחֻקִּים הָאֵלֶּה לְיִרְאָה אֶת־ה' אֱלֹהֵינוּ לְטוֹב לָנוּ כָּל־יָמֵינוּ לְחַיֵּינוּ כִּהְיוֹם הַזֶּה:

And the L-RD commanded us to do all these statutes, to fear the L-RD our G-d, for our good always, that He might pre-serve us alive, as it is at this day

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

דברים ו, כד.

14 יי יראה ה' אהבה ו' תורה ה' מצות

הזוהר בפרשת נשא מסביר שהיו"ד של השם מכניסה יראה ללב של האדם, כדי למנוע ממנו לעבור על איסורי לא תעשה; הה"א מביאה אהבה, כדי לקיים את מצוות העשה; והווי"ו מביאה לדברי תורה. אדמו"ר הזקן מציין שהקבלה זו "ידועה".

Zohar, Nasso 4:30-38 ספר הזוהר, נשא ד':ל"ח-ל"ח

15 יי יראה ה' אהבה ו' תורה ה' מצות

הרע"א מהנימא שם אומר שהיו"ד והה"א של השם נקראות יראה ואהבה, ומתן ניתנים התורה והמצווה.

Zohar, Nasso 4:49-59 ספר הזוהר, נשא ד':מ"ט-נ"ט

16 והיא אהבה בתענוגים

אור התורה מבאר שהיראה העליונה היא הכלי המקבל חכמה עילאה, וכפי שכתב הפרדס, היא בינה. על יסוד זה הוא מסביר את דברי המאמר שהאהבה בתענוגים באה באמצעות היראה העליונה, "כי כן דרך איש לחזור: אבא מלביש את חסד דעתיק, ובינה את גבורתו, ולכן היראה העליונה נמשכת מבינה.

הערת קה"ת

באוה"ת נ"ך כרך א ע' תרכ"ד מבואר "יראה עילאה שהיא כלי קיבול לחכמה עילאה וכן פ' בפרדס ערך יראה שהיא הבינה. ולפ"ז אתי שפיר מ"ש בלק"ת ס"פ מסעי בד"ה איתא במדרש תלים . . בענין שע"י יראה עילאה יבא אהבה בתענוגים כי דרכו של איש לחזור כו' וכן פ' באג"ה . . בד"ה מה יפית ומה נעמת אהבה בתענוגים, והיינו כי אבא מלביש חסד דא"א ובינה מלכשת גבורה דא"א ולכן מבחי' בינה נמשך יראה עילאה" ע"ש.

17 אהבה בתענוגים

"מה יפית ומה נעמת, אהבה בתענוגים". הביטוי מציין את האהבה הנעלית ביותר, שאדמו"ר הזקן מזהה עם אהבה רבה.

Song of Songs 7:7 שיר השירים ז:ז

מַה־יִפִּית וּמַה־נַּעֲמֶת אֶהְבֶּה בַּת־עֲנוּגִים:

!How fair and how pleasant art thou, O love, for delights

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

18 כולא חד תרין ריעין דלא מתפרשין

הרבי הרש"ב מסביר שמילים אלו פירושן שכאשר ישנה יראה עליונה, האהבה בתענוגים באה מאליה בעקבותיה, בלי צורך בעמל ויגיעה, כפי שכותב איגרת הקודש.

הערת קה"ת

בד"ה ואתם תהיו — תר"ס ע' קנא שמפרש "והיינו דכשיש בחי' יראה עילאה ממילא באה האהבה בתענוגים וא"צ עבודה ויגיעה לזה כ"א באה ממילא אחרי בחי' יראה עילאה וכמ"ש באגה"ק [סי' יח]".

19 יישמח ישראל בעושייו

"יישמח ישראל בעושייו". אדמו"ר הזקן מביא פסוק זה כמקור לאהבה המתבטאת בשמחה, העומדת למעלה מן היראה התחתונה.

Psalms 149:2 תהילים קמ"ט:ב

יִשְׁמַח יִשְׂרָאֵל בְּעֹשָׂיו בְּגִיּוֹצִיּוֹן יִגִּילוּ בַּמְּלָכִים:

Let Israel rejoice in his Maker; Let the children of Zion be joyful in their King

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קמט, ב.

20 מה ה' אלקיך שואל מעמך

הפסוק דורש מישראל רק "ליראה"; אדמו"ר הזקן מפרש שהכוונה ליראה הנעלית, המביאה עמה את האהבה הנעלית.

Deuteronomy 10:12 דברים י:י"ב

וַעֲתָה יִשְׂרָאֵל מָה ה' אֱלֹהֶיךָ שָׁאֵל מֵעַמּוֹ כִּי אִם־לְיִרְאָה אֶת־ה' אֱלֹהֶיךָ לְלַבֵּת כָּל־דִּדְרָכָיו וְלִאֲהַבְהָ אוֹתוֹ וְלַעֲבֹד אֶת־ה' אֱלֹהֶיךָ כָּל־לְבָבְךָ וְכָל־נַפְשְׁךָ:

And now, Israel, what doth the L-RD thy G-d require of thee, but to fear the L-RD thy G-d, to walk in all His ways, and to love Him, and to serve the L-RD thy G-d with all thy heart; and with all thy soul

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

21 דרכו של איש לחזור

רבי שמעון מסביר שהתורה אומרת "כי יקח איש אשה" מפני שדרכו של האיש לחזור אחר האשה (כך נכתב בתלמוד: לחזור). אדמו"ר הזקן מיישם זאת על האהבה, הבאה אל היראה.

Kiddushin 2b:13-14 קידושין ב' ב:י"ג-י"ד

... מִפְּנֵי מָה אֶמְרָה תוֹרָה "כִּי יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה", וְלֹא כְּתֹב "כִּי תִלְקַח אִשָּׁה לְאִישׁ"? - מִפְּנֵי שְׁדָרְכּוֹ שֶׁל אִישׁ לְחֹזֵר עַל אִשָּׁה וְאִין דִּרְכָּהּ שֶׁל אִשָּׁה לְחֹזֵר עַל אִישׁ. מִשָּׁל לְאָדָם שֶׁאֵבְדָה לוֹ אֶבְדָה - מִי חוֹזֵר עַל מִי? בַּעַל אֶבְדָה מְחַזֵּר עַל אֶבְדָתוֹ. וְהָא דִּתְנִין: "בְּשִׁבְעָה דְרָכִים בּוֹדְקִין אֶת הָזָבִי, לִיתְנִי "דְרָכִים"! הֵתָם הָא קָא מְשַׁמַּע לוֹ, דְדָרְכָא דְמִיכְלָא יִתְרָא לְאִתְוִי לִידֵי זִיכָה, וְדָרְכָא דְמִשְׁתַּנְיָא יִתְרָא לְאִתְוִי לִידֵי זִיכָה.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

קידושין, ב ב (ושם: לחזר. וראה ג"כ ע"ז במאמר כ"ק אדה"א בהוספות לסה"מ תקס"ד ע' רסט).

22 כמבואר בלק"א

בפרק מ"ג מוסבר שאהבה רבה, האהבה בתענוגים, באה מלמעלה כמתנה למי שהגיע לשלמות ביראה. שם מובא הפסוק "כי דרך גבר בעלמה":

28 אין עומדין להתפלל אלא מתוך כובד ראש

המשנה מלמדת שאין עומדים להתפלל אלא מתוך כובד ראש. אדמו"ר הזקן מזהה זאת עם השפלות ולב נשבר של היראה התחתונה, הקודמת לאהבה.

Mishnah Berakhot 5:1 משנה ברכות ה:א

אין עומדין להתפלל אלא מתוך כבוד ראש. חסידים הראשונים היו שוהים שעה אחת ומתפללים, כדי שיכוננו את לבם למקום. אפלו המלך שואל בשלמו, לא ישיבנו. ואפלו נחש כרוך על עקבו, לא יפסיק:

One should not stand up to say Tefillah except in a reverent state of mind. The pious men of old used to wait an hour before praying in order that they might direct their thoughts to G-d. Even if a king greets him [while praying] he should not answer him: even if a snake is wound round his heel he should not stop.

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

פסקה 5

29 ועתה ישראל

הפסוק שבו ה' מבקש מישראל רק "ליראה"; ממנו למד דוד, לדברי אדמו"ר הזקן, לבקש דבר אחד בלבד.

Deuteronomy 10:12 דברים י:יב

ועתה ישראל מה ה' אלקיך שאל מעמך כי אם ליראה אתה' אלקיך לקחת בכל דרכיך ולא תהבה אתו ולעבד אתה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך:

And now, Israel, what doth the L-RD thy G-d require of thee, but to fear the L-RD thy G-d, to walk in all His ways, and to love Him, and to serve the L-RD thy G-d with all thy heart ;and with all thy soul

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

30 שבתי בבית ה'

"דבר אחד" של דוד הוא "שבתי בבית הוי"; אותו פסוק ממשיך: "לחזות בנועם הוי". אדמו"ר הזקן מפרש את "הבית" כאותיות התורה, ואת "הנועם" כאור שבתוכן.

Psalms 27:4 תהילים כ"ד:

אחת שאלתי מאתה' אותה אבקש שְבִיתִי בְּבֵיתִי כְּלִימֵי חַיִּי לַחְזוֹת בְּנוֹעֲמֶיהָ וּלְבַקֵּר בְּהִיכְלוֹ:

One thing have I asked of the L-RD, that will I seek after: That I may dwell in the house of the L-RD all the days of my life, To behold the graciousness of the L-RD, and to visit ear-ly in His temple

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

31 באתי לגני

"באתי לגני, אחותי בלה". הטקסט מפנה לביאור על פסוק זה, בהקשר של הרעיון של "המתקה".

Song of Songs 5:1 שיר השירים ה:א

באתי לגני אחתי בלה אריתי מורי עִשְׂבִּשְׁמִי אֶכְלֵתִי יַעְרִי עֵם־דְּבָשִׁי שְׁתִּיתִי יַיִנִי עִם־חֶלְבִי אֶכְלוּ רָעִים שְׁתוּ וְשָׁכְרוּ דוֹדִים:

I am come into my garden, my sister, my bride; I have gathered my myrrh with my spice; I have eaten my honeycomb with my honey; I have drunk my wine with my milk. Eat, O friends; Drink, yea, drink abundantly, O beloved

האהבה נקראת "גבר" ויראת ה' נקראת "עלמה". בלי יראה תחילה אי אפשר להגיע לאהבה זו, שכן היא שייכת לאצילות, שבה אין פירוד.

הערת קה"ת

פרק מג.

23 בהערה לתיקון חצות

המאמר עצמו מפנה את הקורא ל"הערה על תיקון חצות" להרחבה בעניין זה; הערת קה"ת מציינת שההערה נמצאת בסידור עם דא"ח, דף קנ"ב ע"א.

הערת קה"ת

בסידור עם דא"ח קנב, א.

24 צמאה לך נפשי

"צמאה לך נפשי, כמה לך בשרי". אדמו"ר הזקן מביא פסוק זה כמקור לאהבה התחתונה — צימאונה של הנפש לה' — שעל הכינונים להגיע אליה תחילה.

Psalms 63:2 תהילים ס"ג:ב

אֱלֹקִים אֱלִי אַתָּה אֲשַׁתְּרֶךְ צִמְאֹה לִךְ נַפְשִׁי כִּמְה לִךְ בְּשָׂרִי בְּאַרְצֵ־צִיָּה וְעֵינַי בְּלִי־מַיִם:

O G-d, Thou art my G-d, earnestly will I seek Thee; My soul thirsteth for Thee, my flesh longeth for Thee, In a dry and weary land, where no water is

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים סג, ב.

25 לית פולחנא כפולחנא דרחימותא

על "ואהבת את הוי' אלקיך" אומר הזוהר שעל האדם לעבוד את ה' באהבה, שכן אין עבודה כעבודת אהבת הקדוש ברוך הוא. אדמו"ר הזקן מיישם זאת על האהבה שהכינונים צריכים להגיע אליה.

Zohar III, 267a זח"ג רסז, א

הערת קה"ת

זח"ג רסז, א.

26 לרפויא ארעא

בדיון שבתלמוד על חרישה אומר רבה שדרכו של החורש היא "לרכך את הקרקע". אדמו"ר הזקן משתמש בכך כדי להראות ש"עבודתה" של האדמה היא לרכך אותה.

Moed Katan 2b:4 מועד קטן ב' ב:ד'

אמר רבא, כוותי דידי מסתבא: מה דרכו של חורש — לרפויי ארעא, האי נמי מרפויי ארעא. אמר רב יוסף, כוותי דידי מסתבא: מה דרכו של זורע — לצמוחי פירא, הכא נמי מצמח פירא.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

מו"ק ב, ב.

פסקה 4

27 יעקב חבל נחלתו

"כי חלק הוי' עמו, יעקב חבל נחלתו". אדמו"ר הזקן מצטט פסוק זה כדי להראות שהאהבה הטמונה בכל לב נובעת מניצוץ עליון.

Deuteronomy 32:9 דברים ל"ב:ט'

כי חֶלֶק Havayah עֲמוֹ יַעֲקֹב חֶבֶל נַחֲלָתוֹ:

For the portion of the L-RD is His people, Jacob the lot of His inheritance

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

32 כפי שמות ע"פ איה סופר

בתורה אור, Parshas Shemos (53b), על הפסוק "איה סופר איה שוקל" (ישעיהו לג, יח), מסביר אדמו"ר הזקן ש"איה" היא העיגול הגדול, מדרגת סובב, והוא עצמו מודד את כל המדרגות; התבוננות בכך, הוא אומר שם, מביאה את האדם ליראה גדולה מאוד. המילים שעליהן נסובה הערה זו (הפניה ל"Parshas Shemos, על "איה סופר") אינן מופיעות בנוסח המאמר שלפנינו, ולכן מקומה המדויק של ההערה אינו ודאי.

הערת קה"ת

בתו"א נג, ב "איה הוא בחי' העיגול הגדול בחי' סובב".

על המהדורה

המהדורה הזאת כוללת לשון המאמר, התרגום לעברית של ימינו, הביאורים שלנו וההערות.

The Hebrew text of Likkutei Torah: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

התרגום שלנו לעברית של ימינו, מתוך התרגום האנגלי שלנו מלשון הקודש, בלי הערות קה"ת: CC BY 4.0.

הביאורים שלנו, עם הסקירה, השאלות והעמוד לילדים: CC BY-NC 4.0.

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Sefaria: Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) דרך מקורות מצוטטים, דרך (Public Domain); OYW (Public Domain); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Torat Emet 357 (Public Domain); Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY).

המהדורה כולה: CC BY-NC 4.0. מותר להעתיק, להדפיס ולהפיץ בחינם, בציון Kehot Publication Society ו־likuteitorah.com; אסור למכור. <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>

התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של likuteitorah.com בעזרת בינה מלאכותית (openai/gpt-6-luna-pro:batch), כשלשון המאמר לצדו לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725). למה ללמוד, וברכות הרבי: [/likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha](https://likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha) (Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309).

מזים חנינמי ולא מסחר. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל־Sefaria או לספריית ליובאוויטש. © likuteitorah.com

מתוך likuteitorah.com/he/likutei-torah/masei/10/

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק